

Семантична типологія описових номінацій (на матеріалі сучасної “малої прози”)

У статті визначено статус дескриптивних номенів як одного з основних засобів здійснення референції. Результати дослідження текстів сучасної “малої прози” дали змогу виявити семантичний та структурний аспекти типології дескриптивних номінацій.

Ключові слова: *дескрипція, референція, номінація, кваліфікація, комунікація, прагматика, семантика, текстотвірність, ідентифікація, імпліцитність.*

Актуальним завданням сучасної лінгвістичної науки є розгляд слова не ізольовано, а в складі висловлювання, із врахуванням його комунікативно-прагматичних параметрів. Автономно та в структурі одиниць вищого рівня – речення й тексту – слово виражає поняття про предмети, явища, процеси навколишньої дійсності, виконуючи номінативну функцію. З-поміж різних видів номінацій виділяється **описова**, яка реалізується за допомогою **дескрипцій**.

Термін “**дескрипція**” у науковий обіг було введено Б. Расселом, який розумів її як “те, що відноситься до чогось...”, тобто деякий чи конкретний об’єкт, що має певні ознаки [13, 41]. Він виділяв два різновиди дескрипцій – **визначені** (“the so-and-so”) і **невизначені** (або неоднозначні, “a so-and-so”).

За Расселом, визначені дескрипції відрізняються від невизначених тільки одним – імплікацією одиничності; крім того, визначені дескрипції кваліфікуються ним як “неповні символи”, що ізольовано не мають значення і набувають його лише в контексті. Поділ дескрипцій на визначені та невизначені, здійснений Б. Расселом, ліг в основу всіх подальших спроб учених виробити типологічну класифікацію описових зворотів.

Після расселівської, іншою найбільш відомою концепцією дескрипцій є та, яку запровадив П. Стросон. Він визнавав поділ описових зворотів,

запропонований Расселом, на визначені і невизначені, але до вказаної класифікації додав ще присвійні та вказівні. Крім того, П. Стросон наполягав на необхідності враховувати в оцінці логічного змісту висловлювання прагматичний фактор і розрізняти використання речень різними особами з різними комунікативними намірами. Погляди обох дослідників, проте, не заперечують один одного, оскільки Б. Рассел, перебуваючи на позиціях філософії аналізу, вивчав певний клас пропозицій, а П. Стросон спрямував основну увагу на використання речень з різними комунікативними цілями.

Крім названих дослідників, поділ дескрипцій на визначені й невизначені підтримували й інші зарубіжні та українські лінгвісти, зокрема Дж. Серль трактує визначені описові номінації як “складні іменні вирази в однині” [15, 184]; Л. Лінський зазначає (із посиланням на Р. Гілберта): “Дескриптивний вислів (тобто такий, що має форму “the so-and-so” [формула визначеної дескрипції Б. Рассела – І.Б.] – це не власна назва, і спосіб, яким він вказує... на носія вказаних в ньому атрибутів, полягає не в тому, що цей носій іменується “the so-and-so”, а в тому, що він певним чином характеризується й ipso facto є носієм тільки йому властивого, унікального... атрибута, який позначений в дескрипції” [8, 161]; Л. Дьоміна відносить визначені дескрипції до так званих **сингулярних термінів**; А. Шмельов, підтримуючи С. Кріпке, кваліфікує визначені дескрипції (поряд із власними назвами) як **жорсткі десигнатори**, тобто “мовні вирази, які в будь-якій уявній ситуації позначають той самий об’єкт, так само, як і в реальній дійсності. До них відносяться власні назви, назви природних класів, як правило – назви артефактів тощо” [16, 77]. М. Селезньов замість термінів “визначені” і “невизначені” використовує “**повні**” і “**неповні**” дескрипції, але визначення цих понять, запропоновані ним, цілком збігаються із дефініціями визначених і невизначених описових номінацій в інших учених, порівняймо: повна дескрипція – “опис, якому в базі знань відповідає тільки один об’єкт”

[14, 64]; неповна – “дескрипція, якій відповідає більше одного об’єкта” [14, 64].

Крім зазначеної базової класифікації дескрипцій, яка передбачає їх поділ на визначені й невизначені, в окремих дослідженнях різних учених трапляються фрагментарні згадки і про інші типологічні ознаки описових номінацій.

Узагальнюючи проаналізовані та інші концепції дослідників, ми схиляємося до думки, що більшість із зазначених видів описових сполук мають не абсолютний, а ситуативний, прагматично зумовлений характер, оскільки виділяються залежно від їх функціонального навантаження у кожному конкретному використанні; у нашому випадку – залежно від функцій, які виконують дескрипції у процесах тексто- і характеротворення в рамках “малої прози” кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Таким чином, на основі узагальнення лінгвістичних студій, присвячених проблемам типологічної класифікації дескриптивних конструкцій, та власних спостережень виокремлюємо такі види аналізованих мовних одиниць:

- 1) залежно від референційних можливостей виділяємо **визначені і невизначені** описові номінації;
- 2) залежно від характеру (об’єктивний чи суб’єктивний) релевантної ознаки, зафіксованої у складі семантики дескрипцій, поділяємо їх на **класифікаційні** (таксономічні та реляційні) і **кваліфікативні**.

Проаналізуємо сказане детальніше.

Визначені дескрипції – це синтетичні чи аналітичні описові номінації, які виконують ідентифікаційно-референтну роль власного імені та використовуються для кваліфікації денотата за певною (постійною чи ситуативною) ознакою, однозначно виділяючи його із класу об’єктів:

“Праву полосу західного тракту перепинили патрульні. Ліва впускала в місто потік авто. Я розвернувся й помчав на південну околицю. Там теж

були озброєні люди в касках і шкіряних комбінезонах” В. Даниленко [6, 154].

Кількаслівна поліреферентна описова конструкція, на якій акцентуємо увагу в наведеній цитаті, має визначений характер, який забезпечується передтекстом. У ньому зафіксований семантичний монолексемний корелят, що утворює логічну пару з аналізованою дескрипцією і дозволяє кваліфікувати її як визначену:

“патрульні ↔ озброєні люди в касках і шкіряних комбінезонах”.

У класі визначених окремим підвидом виділяємо **унікальні** (одиничні) дескрипції, які істинні при унікальному об’єкті, тобто позначають єдиний у своєму роді денотат, наявний не тільки в інформаційно-художньому просторі, а й присутній в екстралінгвальній дійсності. Наприклад:

“Коли ми дійшли до парку, де дерева затулялися од заграви інфрачервоного закладу, обидва одразу лапнули себе за заліковки” Б. Жолдак [12, 299].

Ідентифікувати як *“інфрачервоний заклад”* Київський національний університет імені Тараса Шевченка, який традиційно уже багато років фарбують у червоний колір, допомагають два контекстуальні чинники. Основним, визначальним засобом є увесь передтекст, де йдеться про те, як двоє студентів складали іспит у зазначеному університеті. Другий (мініконтекст) обмежується рамками процитованого речення, в якому є тільки один смисловий маркер – логічний корелят *“заліковки”*, що допомагає здійснити остаточно процес референції.

Потрібно зазначити, що найчастіше подібні унікальні дескрипції, як правило, мають латентний смисл і поза контекстом потребують пояснення. Хоча вони фіксують унікальний об’єкт, проте автор кладе в основу ознаку, яка дозволяє правильно інтерпретувати їх значення тільки в рамках того тексту, де вони функціонують. Подібні індивідуально-авторські унікальні

дескрипції збагачують палітру мовних засобів і дають можливість побачити зображуваний об'єкт у незвичному ракурсі, порівняймо:

*“...як тільки зійде ранкова зірка, поїдемо звідси. Мусимо їхати. На заробітки. Хліба... як тільки зійде ранкова зірка, буде найважче. От так як зараз. Коли стискає в грудях і починаєш розуміти, що до **Міста ранкової зірки** [Львова – І.Б.] вже ніколи не повернешся”* Л. Демська [9, 113].

У наведеному сегменті виділяється оказіональна унікальна дескрипція, яка номіналізується, тобто майже “перетворюється” на власну назву [8, 161-178], передаючи авторське бачення Львова. Поза текстом новели, ізольована від нього, аналізована дескрипція не може бути правильно потрактована реципієнтом, а тому вважаємо за доцільне **унікальні** описові номінації поділити на **власне визначені** (які позначають єдиний у своєму роді об'єкт та ідентифікують його і поза контекстом) та **контекстуально визначені** (які теж позначають унікальний об'єкт, але втрачають свою однозначність і референційну спроможність поза контекстом). Порівняймо:

“ –...Скільки тобі тисячоліть?

– Мммм... Мені 15 століть.

Блез вирячив очі.

*– Ти хочеш сказати, що **Батько Правди** відпустив таку малу дитину на Землю?”* Марта Бісті [17, 121].

Хоча описова перифрастична дескрипція “*Батько Правди*” може інтерпретуватися і поза художнім текстом, оскільки має мінімум індивідуально-авторських конотацій і не втрачає цілком зв'язку зі своїм денотатом (*Господь*) за межами інформаційного простору тексту, проте ми трактуємо її як образну. Це зумовлено певною незвичністю ознаки, що лягла в основу перифраза, адже, крім прямих іменувань *Ісус Христос, Бог, Господь*, традиційним є використання номенів *Месія, Спаситель, Творець* тощо. Дескрипція “*Батько Правди*” має ситуативно-контекстуальний характер, бо її поява зумовлена інтенціями мовця підкреслити одну, конкретну рису

денотата, надати їй не тільки облігаторного, а й релевантного характеру, вивівши тим самим у ранг власної назви.

Такий прийом робить мовлення більш урочистим, а знання передтексту зумовлює ще більшу виразність аналізованої номінації, адже у фантастичній новелі розмова відбувається між ангелом і демоном, останній з яких і є репродуцентом акцентованого перифраза. Ці пресупозиції підкреслюють абсолютний характер ключової ознаки денотата, оскільки вона подається як така, яку визнають навіть представники “протилежного”, “темного” світу.

Проаналізовані та схожі унікальні визначені дескрипції (особливо власне визначені) відрізняються від інших описових номінацій потенційним можливостями номіналізуватися, тобто переростати у власні назви. Така трансформація обмежується тільки рамками того твору, де дескрипцію було застосовано вперше, або поширюється і на загальний, а не тільки індивідуально-авторський узус, що буває тоді, коли репродуцент описової номінації не змодельовав її вперше, а використав у тому значенні, в якому вона функціонує в загальнорозмовній практиці. Наприклад:

“Циганку замкнули суворі лежата влади графині де Ебро., і вирвати блудницю з цих лежат не зміг би тепер і Найсвятіший Отець у Римі...”
В. Єшкілєв [12, 156].

Виділену описову номінацію кваліфікуємо як власне визначену унікальну, оскільки вона має максимально об’єктивний, незалежний від комунікативно-прагматичних чинників характер, прозору семантику і фактично не залежить від контексту. Такі особливості спричинені системним використанням виділеного описового засобу не тільки в художній літературі, а й у загальнорозмовному спілкуванні, внаслідок чого дескриптивний номен отримує статус беззаперечного еквівалента прямої чи титульної номінації.

Виділяючи в групі **визначених** підгрупу **унікальних** дескрипцій, необхідно також ураховувати, що єдині в своєму роді денотати, які функціонують в ролі їхніх референтів, “не позначають точку на просторовій

осі реальної системи часово-просторових координат” [4, 9]. І хоча Київський національний університет або Львів корелюють з конкретними об’єктами в дійсності, які існують і поза рамками інформаційно-комунікативного простору тексту, проте, будучи введеними в структуру художнього твору, вони частково втрачають свою реальність і трансформуються у вигадані, фіктивні об’єкти, які не виділяються на жодній карті світу: “художній текст не має фактичного референта” [11, 129].

Тому підставою для виокремлення унікальних описових номінацій є насамперед те, що, на відміну від визначених чи невизначених дескрипцій, які не мають ніяких відповідників у позатекстовому просторі, вони позначають об’єкти, що корелюють із певними еквівалентами в реальній дійсності.

Невизначені дескрипції – це описові номінації, які фіксують певну ознаку неконкретизованого, неіндивідуалізованого об’єкта. На думку Н. Арутюнової, “прагматична точка зору на невизначені дескрипції полягає у вказівці на те, що так звана категорія невизначеності сигналізує про розбіжності в поінформованості співрозмовників: використовуючи невизначену дескрипцію, мовець дає зрозуміти, що він має на увазі певний предмет, який, проте, невідомий слухачеві, а тому адресат не повинен ототожнювати його з уже відомим йому чи названим раніше предметом” [2, 198].

Невизначені дескрипції не можуть забезпечити референції, оскільки денотат, позначуваний ними, не ідентифікується, а тільки кваліфікується за якоюсь характеристикою. Тому найчастіше для успішного розгортання інформаційно-комунікативного простору тексту невизначені описові конструкції вимагають подальшого уточнення, яке здійснюється за допомогою визначених дескрипцій або власних імен чи назв. Якщо такої потреби не виникає, то невизначені дескрипції зберігають свій статус;

найчастіше так буває тоді, коли вони позначають необлігаторний об'єкт, що відіграє другорядну роль у процесі текстотворення. Наприклад:

*“Василь дивився тепер на Корниля й розумів, що, певно, уже спорохніли його надії на **газдовитого зятя**. Грунтець піде до колгоспу; Корниля заарканять **москалі** і **котрась фудульна дівка**; а його Варварка сидітиме у цих горбах, де лишилися з чоловіками лише дві хатчини й ані одного парубка, з прикладеною дашком долонею і з граблями у другій руці – і визиратиме з плаю своєї долі...”* М. Матіос [9, 376].

Описові номінації “газдовитий зять”, “москалі” і “котрась фудульна дівка” позначають не конкретних людей, а цілком абстрактних невизначених осіб, тому на цьому етапі їх конкретизація прямими номінаціями неможлива та й непотрібна.

У проаналізованому фрагменті у складі невизначеної дескрипції “котрась фудульна дівка” функціонує неозначений займенник *котрась*, який ми трактуємо (разом з іншими дійктичними словами цього розряду) як релевантну, хоча й не облігаторну складову частину подібних описових номінацій. Основною функцією неозначених займенників є вказівка на невизначеність особи чи предмета, позначуваних ними, а тому належність їх до невизначених дескрипцій є важливим формально-семантичним показником основної властивості описових зворотів: позначення неконкретизованих, неіндивідуалізованих об'єктів. Порівняймо:

*“З горішньої шухлядки я дістаю мушлю з Червоного моря. Мені її подарувала колись давно, коли ми ще всі разом мешкали за містом, моя бабуня. Вона сказала, що мій прадід купив її у Львові у **якогось заморського купця** за шалені гроші, щоб подарувати моїй прабабці Йоланті у день їхнього весілля”* М. Савка [9, 101].

Як бачимо, неозначений займенник не є обов'язковим компонентом невизначеної дескрипції, яка не десемантизується у випадку формального усічення і трансформації у двокомпонентну одиницю, скажімо:

*...мій прадід купив її у Львові у **заморського купця** за шалені гроші...

Однак саме функціонування неозначених дейктичних слів у складі описових номінацій дозволяє трактувати їх як формальні показники невизначеності та говорити не тільки про прагматичні, а й про структурні (хоча й нерегулярні) ознаки невизначених дескрипцій. У так званих “артиклевих” мовах визначення категорії визначеності / невизначеності беруть на себе відповідно означений і неозначений артикли.

По-іншому функціонує в тексті група невизначених описових одиниць, які отримують у художній прогресії уточнення за допомогою інших мовних засобів, скажімо, власного імені. Порівняймо:

*“У підніжжі дзвіниці (може, воно й не зовсім так, але ж пам’ять має свої примхи, вона може перемістити усе не лише в часі, а й у просторі) – могила **поетеси, наймилішої серцю литовців**. Саломея Неріс вмістила в собі стільки пісенної ніжності, стільки дужої сили, стільки жіночої зваби, що того вистачило б на усіх жінок Литви”* Н. Бічуя [9, 85].

Суб’єктивний характер подібних невизначених описових конструкцій зумовлює необхідність подальшого уточнення їхнього значення, яке здійснюється за допомогою власного імені поетеси – Саломея Неріс. Наслідком відсутності такої конкретизації цілком імовірно був би “провал” референції або й **комунікативна девіація** [3, 322], адже для правильного розуміння авторських інтенцій необхідне поповнення фонових знань адресата (якщо він не знайомий із персоналіями литовської літератури) або актуалізація того фрагмента пресупозицій, який дозволяє чітко ідентифікувати конкретну поетесу, про яку йде мова. Крім того, якщо у попередній цитаті описові номінації позначали абстрактних осіб, то у щойно проаналізованому уривку оповідання дескрипція корелює з реальною особистістю, ім’я якої виступає ключовим елементом кореферентного ланцюжка: *“поетеса, наймиліша серцю литовців → Саломея Неріс → вона”*.

Класифікаційні, об'єктивні дескрипції відзначаються “семантичною збідненістю” [10, 13], тобто мінімальною залежністю від прагматичного фактора та суб'єктивно-емоційного ставлення мовця до денотата описової сполуки, оскільки здійснюють класифікацію співвідносних з ними об'єктів за найбільш загальними ознаками. Дескриптивні одиниці вказаного типу поділяємо на дві підгрупи: **таксономічні** та **реляційні**.

Виокремлюючи з-поміж інших таксономічні описові сполуки, спираємось насамперед на дослідження М. Селезньова, який наводить приклади таких дескрипцій [14, 66], а також Н. Арутюнової, яка зазначає: “...основна функція предикатної дескрипції, розкриття індивідних властивостей об'єкта, визначає ті семантичні і синтаксичні процеси, які доводиться спостерігати в цій сфері: ...протиставлення одних номінацій іншим, використання розгорнутих дескрипцій **таксономічного** [виділення наше – І.Б.] типу” [1, 115].

Отож, **таксономічними** кваліфікуємо такі об'єктивні описові номінації, які мають статус загальної назви, тобто відносять свого референта до досить широкого класу, наприклад:

“Хлопець морщився від запаху і вдивлявся в горизонт” В.Янчук [7, 406].

Невизначена класифікаційна таксономічна номінація “хлопець”, використана в інтродуктивній позиції в тексті, несе мінімум інформації, необхідний для когерентності вступної і наступних частин новели. Вона відіграє роль замітника невідомого на даному етапі розгортання тексту імені та імплікує припущення про те, що детальніша характеристика презентованого об'єкта буде здійснена в процесі подальшої смислової еволюції образу. Подібне збагачення інформаційного насичення таксономічної описової номінації залежить від інтенцій автора. Порівняймо з наступним фрагментом:

“Він сидів на піску, витягнувши ноги до моря, яке не могло його дістати, й кидав пласкі камінчики, спостерігаючи, як вони стрибають на воді, ніби

чинив послугу всьому світові, ліниво, з виглядом знавця, який розуміє, що вода з таким запахом не здатна вплинути на емоційний стан людини, від якої залежить, скільки разів підстрибне на воді камінчик; до того ж, брали сумніви, чи серйозно це для чоловіка в дев'ятнадцять років” В. Янчук [7, 406].

Як бачимо, клас об'єктів, куди потенційно можна віднести референта невизначеної таксономічної дескрипції, поступово звужується з метою досягнення конкретного перлокутивного ефекту: щоб читач міг ідентифікувати і частково кваліфікувати його для подальшого запобігання провалу референції.

Таксономічні дескрипції можуть підсилюватися певними кваліфікативними елементами, які сприяють прискоренню процесу характеристизації зображуваного об'єкта, зокрема:

“У кінці другого бульвару він помітив високу чорняву жінку”
В. Даниленко [5, 154].

Загальна номінація таксономічного характеру “жінка” доповнюється прикметниками “висока” і “чорнява”, які звужують коло потенційних референтів, фіксуючи окремі ознаки зовнішності зображуваної жінки. Завдяки цьому реципієнти отримують мінімум “стартової” інформації, необхідний для формування образу певного персонажа, що стимулює процес розширення інформаційної бази кожного конкретного художнього тексту.

Реляційні дескрипції використовуються тоді, коли мова йде про взаємодію осіб, що перебувають у певних (соціальних чи індивідуальних) стосунках. Це відносна інтерперсональна номінація. Наприклад:

“Алікова мати, котру тримали під руки двоюрідні дядьки, вже нікуди не поривалась, тільки автоматично повторювала: “А ви їжте, їжте”
В. Гарнавський [7, 332].

Реляційні дескрипції, виділені в наведеному фрагменті, відзначаються об'єктивним характером і фіксують ознаки референтів, що перебувають в індивідуальних стосунках.

Кваліфікативні дескрипції відрізняються від класифікаційних (таксономічних та реляційних) більшою кількістю модально-прагматичних нашарувань, оскільки характеризують свого носія не за належністю до певного об'єктивно існуючого класу предметів чи явищ, а акумулюють його різноманітні ситуативно зумовлені ознаки. Найчастіше ці властивості передають ставлення адресанта дескрипції до її референта, тому суб'єктивні описові номінації відзначаються значною варіативністю, тексто- і характеротвірним потенціалом, а також залежністю від інформаційно-комунікативного контексту і конситуації. Наприклад:

“Ці вже вайлуваті ловеласи”, — показала разок зубів і помітила, що чоловіки за столом якісь підтоптані. Той і той, і той, що хрумкотить яблуком, і той із палевою краваткою, і повний брюнет, що важко дихає, поклавши біля ноги ковіньку, і худий жовтляк, у якому ледь тримається дух. Тільки молодик у костюмі кольору маренго... Єдиний, здається, на кому нема печаті приреченості” В. Даниленко [5, 160].

Як бачимо, кваліфікативні (суб'єктивні) дескриптивні конструкції володіють надзвичайно широкими можливостями в плані акумулювання й ретрансляції різноманітних ознак і властивостей персонажів художньої прози чи предметів та явищ реальної дійсності.

Необхідно відзначити також потужний образотвірний потенціал дескрипцій, які мають широкі можливості для формування авторського погляду на світ стосунків між об'єктами дійсності, дозволяючи експлікувати їхні як позитивні, так і негативні властивості. Найрізноманітніші додаткові суб'єктно-модальні нашарування виконують функції аксіологічних характеристик об'єктів, а здатність дескрипцій номіналізуватися, тобто

вживатися в ролі власних імен і назв, сприяє збагаченню номінативної парадигми художньої прози.

1. Арутюнова Н. Д. *Дескрипции и дискурс* / Н. Д. Арутюнова // Арутюнова Н. Д. *Язык и мир человека*. — 2-е изд., испр. — М. : Языки русской культуры, 1999. — I—XV, С. 95—129.
2. Арутюнова Н. Д. *Предложение и его смысл (логико-семантические проблемы)* / Арутюнова Н. Д. — Изд. 3-е, стереотип. М. : Едиториал УРСС, 2003. — 384 с.
3. Бацевич Ф. С. *Основи комунікативної лінгвістики : Підручник* / Бацевич Ф. С. — К. : Видавничий центр “Академія”, 2004. — 344 с.
4. Васильева Н. В. *О функциях собственных имен в художественных текстах* / Н. В. Васильева // *Вопросы филологии*. — 2005. — № 3. — С. 7—13.
5. *Вечера на дванадцять персон: житомирська прозова школа* / [упоряд., передм., літ. ред. В. Даниленка]. — К. : Генеза, 1997. — 544 с.
6. Даниленко В. *Місто Тіровиван: [Оповідання. Повість]* / Володимир Даниленко. — Львів : Кальварія, 2001. — 266 с.
7. *Квіти в темній кімнаті: сучасна укр. новела : найяскравіші зразки укр. новелістики за останні п'ятнадцять років* / [упоряд., передм., літ. ред. В. Даниленка]. — К. : Генеза, 1997. — 432 с.
8. Линский Л. *Референция и референты* / Л. Линский // *Новое в зарубежной лингвистике*. — Вып.13. *Логика и лингвистика. Проблемы референции*. — М. : Прогресс, 1985. — С. 161—178.
9. *Незнайома: антологія української “жіночої” прози та есеїстики другої пол. ХХ — поч. ХХІ ст.* / [авторський проект, упоряд., вступне слово, бібліограф. відомості та приміт. В. Габора]. — Львів : ЛА “Піраміда”, 2005. — 600 с.
10. Падучева Е. *Высказывание и его соотнесённость с действительностью* / Падучева Е. — М. : Наука, 1985. — 272 с.
11. Плеханова Т. Ф. *Текст как диалог: Монография* / Т. Ф. Плеханова. Мн. : МГЛУ. 2002. — 253 с. // Режим доступу: www.newsletter.iatp.by/index.htm.
12. *Приватна колекція : вибрана українська проза та есеїстика кінця ХХ століття* / [упоряд., вступне слово, бібліограф. відомості та приміт. В. Габора]. — Львів : ЛА “Піраміда”, 2002. — 628 с.
13. Рассел Б. *Дескрипции* / Б. Рассел // *Новое в зарубежной лингвистике*. — Вып. 13. *Логика и лингвистика. Проблемы референции*. — М. : Прогресс, 1985. — С. 41—54.
14. Селезнёв М. Г. *Референция и номинация* / М. Г. Селезнёв // *Моделирование языковой деятельности в интеллектуальных системах*. — М. : Наука, 1987. — С. 64—78.

15. Серль Дж. Р. Референция как речевой акт / Дж. Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. — Вып. 13. Логика и лингвистика. Проблемы референции. — М. : Прогресс, 1985. — С. 184—201.
16. Шмелёв А. Д. Проблема выбора релевантного денотативного пространства и типы миропорождающих операторов / А. Д. Шмелёв // Референция и проблемы текстообразования (Сборник научных трудов). М. : “Наука”, 1988. — С. 64—81.
17. Що записано в книгу життя: антологія оповідання / [упоряд. Н. І. Тучинська]. — К. : Молодь, 2003. — 208 с.

The article deals with the status of descriptive nomens as one of the basic means of the reference processes realization is defined; the understanding of descriptions as the nominations descriptive-figurative variety is presented. The results of the modern “small prose” texts analysis gave a possibility to reveal the semantic and structural typologies of the descriptive constructions.

Key words: *description, reference, nomination, qualification, communication, pragmatics, semantics, text building, identification, implicitness.*